

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXXI. - Štev. 9

TRST - 25. maja 1979

200 lir

Odločilni pomen naših glasov

Čez dober teden dni bomo volili. Najbrž smo naveličani tega, vendar moramo pomniti, da s svojim glasom odločamo tudi o tem, kako trdna in uspešna bo demokracija v Italiji v prihodnjih letih. Naš glas bo povedal, kakšno vlado in kakšen parlament si želimo.

Glede vlade so stvari dokaj jasne. Vsak volilec dobro ve, kakšno sporočilo bo oddal v volilno žaro.

Glas za KD bo pomenil, da si želi povratka k centrizmu petdesetih let, skratka politiki zmernih vlad, odloženih reform, nekaznovanih kraj in celo kršenja demokracije. Pomislimo samo na Piccolijev predlog o spremembi proporcionalnega volilnega sistema, ki naj bi centristom dal večino, ki je sicer nimajo. Zapisali smo, da je sprememba ustave, ki jo zahteva predsednik KD, podobna fašističnemu volilnemu zakonu tik pred Mussolinijevo diktaturo.

Glas za PSDI ali PRI je v teh pogojih enako, kot glas KD.

Glas za socialiste je, glede na uradne izjave Craxija, kot loterija. Lahko zadeneš pravo številko, v glavnem pa veš vnaprej, da si izgubil. Posebno še, ker Craxi noče povedati, zakaj zahteva glasove za svojo stranko. Ne za levičarsko vlado, kateri se je odpovedal in v zameno izrazil željo, da bi ošibil KPI, medtem pa se dobrika demokristjanom in se z njimi pogaja za morebitno predsedstvo levosredinske vlade.

Glas za radikalce bo morda zelo "chic", je pa tudi glas, ki ga podpirajo desničarski listi z Montanellijem na čelu. V Trstu pomeni to tudi glas proti sodelovanju z Jugoslavijo in podporo koaliciji radikalcev, melonov in fašistov.

Glas za skrpcano listo MF-SSk je v Trstu sploh nekoristen, ker ta stranka sploh ne more imeti tod celega kvocienta, v Furlaniji pa je do tega še zelo zelo daleč. Vsekakor bi v taki vsedrjavni bitki pomenil zgolj razpršitev glasov.

Glas za "Listo za Trst" ... Za Slovence je nekaj takega nepojmljivo. Saj ne bo pljuval v lastni obraz.

Glas za KPI pomeni predvsem ljudsko sporočilo, da si želimo novo vlado, v

kateri naj sodeluje združena levica. Je glas za ošibitev KD.

Za korenite družbene in gospodarske spremembe, ki so jih demokristjani ovirali. Zato se tudi tako krčevito branijo, da bi izpustili oblast iz svojih rok.

Pri nas pomeni glas za KPI predvsem podpreti zahtevo o globalni zaščiti Slovencev. Pomeni moralno klofuto vsem, ki so zagnali šovinistično protislovensko kampanjo. Pomeni moralno grajo vsem, ki so ob tej kampanji molčali ali se poskrili v upanju, da bodo prejeli glasove z vseh strani.

Pomeni tudi se opredeliti za enakopravnost in demokratično enotnost Slovencev in Italijanov.

Glas za KPI pomeni izvoliti v parlament komunistične poslance in senatorje, Italijane in Slovence, ki nas bodo branili in to z borbenostjo, ki je značilna za komuniste.

Še enkrat se spomnimo, da v Italiji in tujini ob objavi volilnih izidov vsi najprej preštevajo glasove KPI. Ker je od tega odvisno, če bo Italija napredovala ali pa ne.

Stojan Spetič

Lipa na babilonskem stolpu

Samo nekaj kratkih besed o Babiloncih, se pravi o Slovenski skupnosti in njenih čudnih povezavah z listo plezajočega leva in listo furlanskih avtonomistov.

Plezajoči lev je simbol "Union Valdotaïne" in kartela povezanih skupin, za katere samo dr. Štoka in njegovi vztrajno trdijo, da so izraz zavezništva manjšincev. Slovenski komunisti ne želimo polemizirati o izbilih, saj je vsaka stranka samostojna pri svojem odločanju. Od "slovenske stranke" pa si pričakujemo vsaj nekaj doslednosti, njene voditelje pa lahko upravičeno prosimo, naj s svojim početjem ne škodujejo boju slovenske narodne manjšine. Prav zato nas moti, da skuša SSK postaviti na isto raven resnično narodno manjšino, kot je naša, z raznimi etnično-jezikovnimi skupinami, kot so Okcitanzi ali Furlani. Z izravnanjem in vzporejanjem teh skupnosti se ustvarja pri italijanski javnosti vtis, da se Slovenci primerjamo le-tim, kar pa nikakor ne drži. Ne podcenjujemo jih, ne moremo pa dopustiti, da bi naš več kot petdesetletni boj za narodnostne pravice in vso našo zgodovino poplitvili na raven poznega prebujanja nekaterih skupnosti, saj zahtevamo zase globalno zaščito, ne pa kakega splošnega okvirnega zakona, kot Furlani

ali Okcitanzi. Tudi mlačnost "Union Valdotaïne" pri obrambi francosko-provansalske istovetnosti Aoste ni jamstvo za bodoče zavzemanje kakega Salvadorija v evropskem parlamentu. Saj nismo "vindišarji" in bojimo se, da bi se kak valdostanski brambovec etničnih skupnosti ne navdušil pri pojmovanju manjšinske zaščite, kakršno imajo naprimer videmski demokristjani do Benečije.

Seveda, če bo skrpcalu plezajočega leva uspešna sploh poslati svojega predstavnika v Strassbourg. Zato pa mi komunisti predlagamo za evropski parlament poleg prof. Petričiča tudi druge kandidate, ki so vsi dohri poznavalci naše manjšinske problematike. Vsi vemo, da je KPI na svojem kongresu odobrila jasne smernice glede zaščite slovenske manjšine in program za evropski parlament, ki bo vezal celotno komunistično skupino. In verjemite nam, da Evropejci pozorno poslušajo Berlinguerja, Amendolo, Pajetto in Jottijevo, za razne uvožene Salvadorije pa niti slišali niso.

Mladinska komisija SSK pa nas je preko tiska vprašala, naj pojasnimo smisel kandidature tovariša Vidalija. Ne vemo, čemu nas to sprašujejo, saj spada Vidalij (Nadaljevanje na 8. strani)

Glasuj na levo, glasuj KPI

KPI ZA SLOVENCE

Resolucije in dokumenti zgodovinskega pomena

1) Prvi dokument je iz leta 1921, ko je nastala Komunistična partija Italije. V njem KPI nakazuje smernice za obrambo pravic slovenske manjšine; leta 1934 pa sprejme, skupaj s KP Slovenije in KP Avstrije, enotno resolucijo o sprašanih manjšin;

2) dokument prilagodi KPI novim razmeram leta 1937;

3) 24.5.1961 — orednje vodstvo KPI objavi nov dokument, prilagojen novim razmeram, se pravi "resolucijo o pravicah slovenske manjšine";

4) 27.2.1965 — vodilni odbor Avtonomne tržaške federacije KPI objavi dokument, ki dopopolnjuje programske smernice KPI (po poročilu Jelke Gerbec);

5) 2.5.1965 — slovenski izvoljeni predstavniki na listah KPI naslovijo poziv Slovincem v Italiji, ki vsebuje trinajst programskih točk s konkretnimi predlogi za rešitev odprtih vprašanj slovenske manjšine;

6) 2.4.1966 — Avtonomna tržaška federacija KPI izdela programsko osnovo za komisijo federalnega komiteja za slovenska vprašanja. Programska osnova postane napotilo za delo KPI v korist Slovencev;

7) 22.12.1968 — IV. kongres avtonomne tržaške federacije KPI sprejme resolucijo o vprašanih narodnih pravic Slovencev, ki je prilagojena novemu razvoju dogodkov na političnem prizorišču sploh in specifično na slovenskem področju;

8) 14.2.1970 — federalni komite Avtonomne tržaške federacije KPI sprejme novo resolucijo za enakopravnost in razvoj Slovencev v Italiji;

9) V vseh volilnih programih KPI je tudi poglavje o slovenskem vprašanju, tako za vsedržavne, kakor za deželne, pokrajinske in občinske volitve;

10) 3.4.1979 — 15. vsedržavni kongres KPI odobri teze in vanje je vključen odstavek, ki pravi "KPI potrjuje, da se bo prizadevala za doseganje jamstev zaščite, razvoja in polnega spoštovanja pravic narodnih manjšin, kakor je predvideno v ustavi, ter da se bo zavzela zato, da bi parlament uresničil ukrep — ki še manjka — za globalno zaščito slovenske manjšine, v Furlaniji-Juljski krajini". Teze so postale osnova volilnega programa KPI za letošnje državnozbornske volitve;

11) istega dne je 15. kongres KPI sprejel tudi program za evropske volitve, ki v členu 9. vsebuje poseben odstavek o vprašanju manjšin;

12) Prav tako je 15. kongres KPI odobril novo besedilo statuta, v katerem je tudi beseda o slovenski manjšini v Italiji.

Izvoljeni slovenski predstavniki KPI

1) Parlament:

— 6. aprila 1924 — KPI izvoli prvič svojega predstavnika v rimski parlament. Takrat je KPI imela samo 19 poslancev, med njimi Gramscija. Izvoljen je tovariš Jože Srebrnič, goriški Slovenec, ki ostane v parlamentu le dve leti in sicer do 9.11.1926, ko se po fašističnem udaru razpusti parlament.

Že prej, in sicer leta 1922 KPI kandidira in izvoli tovariša Srebrniča v občinski svet v Solkanu. Izvoljen je bi za podžupana;

— leta 1963. KPI kandidira in izvoli poslansko zbornico tovarišico Marijo Bernetič;

— leta 1968. KPI kandidira in izvoli v poslansko zbornico tovariša Albina Škerka;

— leta 1972. KPI kandidira in izvoli v poslansko zbornico zopet tovariša Albina Škerka;

— leta 1976. KPI kandidira in izvoli v senat tovarišico Jelko Gerbec; kandidira v poslansko zbornico tovariša Stojana Spetiča;

— leta 1979. KPI kandidira zopet v senat tovarišico Jelko Gerbec, v poslansko zbornico tovariša Miloša Budina, v evropski parlament tovariša Pavla Petriciga.

2) Deželni svet:

— svoje slovenske predstavnike KPI vedno kandidira in izvoli po enega ali dva v deželni svet in to od nastanka avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine;

— leta 1973. ko dobi KPI tajniško mesto pri predsedstvu deželnega sveta, na podlagi političnega sporazuma imenuje na to mesto slovenskega deželnega svetovalca Dušana Lovriho;

— leta 1978 imenuje na to mesto novoizvoljenega slovenskega svetovalca Borisa Iskro;

3) Pokrajinski sveti:

— svoje slovenske predstavnike kandidira vedno KPI v pokrajinske svete Trsta, Gorice in Vidma;

— pri zadnjih pokrajinskih volitvah so izvoljeni naslednji slovenski predstavniki KPI:

v Trstu - Alojz Markovic in Boris Iskra (slednji optira za deželni svet),

v Gorici - Ivan Bratina in Borut Spacal,

v Vidmu - Pavel Petricig.

4) Občinski sveti:

— svoje slovenske zastopnike KPI kandidira in izvoli tudi v vse občinske svete na Tržaškem in Goriškem ter v nekatere občinske svete v videmski pokrajini, kjer bivajo Slovenci.

5) Krajevni sveti:

— junija 1978, pri volitvah za krajevne svete v tržaški občini, KPI kandidira 63 svojih slovenskih predstavnikov in jih izvoli 20.

Berlinguer o pravicah slovenske manjšine

1) Leta 1970 poslanec Enrico Berlinguer, vsedržavni tajnik KPI, govori po radiu in televiziji o Slovincih in drugih manjšinah ter o pomenu avtonomije pokrajinskih organizacij KPI, kjer bivajo Slovenci oziroma druge manjšine. Med drugim Berlinguer izjavi da se morajo "spoštovati mednarodni dogovori in priznati vsem Slovincem enakopravnost" v "okviru avtonomne dežele";

2) 5. julija 1972 — ko Berlinguer odgovarja na izjave Andreottija v poslanski zbornici v zvezi s priznanjem pravic etničnih manjšin, mu očita, da zanemarja Slovence. Berlinguer poziva demokratične sile, naj dokažejo dobro voljo do slovenskega vprašanja. "Vi, poslanec Andreotti — pravi Berlinguer —, omenjate izključno one (manjšine) iz Zgornjega Poadižja. Za druge se omejite na besede da bo v razpravi o specifičnih zakonih pozorno upoštevanje manjšin označilo že utrjeno usmeritev v notranji politiki. No, mi smo v teh dneh zopet predložilj v obeh zbornicah parlamenta poseben zakonski predlog za priznanje pravic, ki jih naša ustava predvideva za slovensko narodno manjšino v Furlaniji-Juljski krajini. Zato vabimo vse demokratične sile, da končno konkretno dokažejo voljo, da se to vprašanje, ki se tiče slovenske etnične skupine, ki je toliko prestala pod fašizmom in ki je toliko prispevala za časa odporniškega boja — reši".

3) 18.6.1979 — tovariš Berlinguer govori na tiskovni konferenci v Tržiču o globalnem zakonu za pravice Slovencev, ki ga je KPI nekaj dni prej predložila v senatu. Na vprašanja novinarjev izjavi, da je "boj za pravice slovenske manjšine tesno povezan z bojem za demokratično napredovanje in se more rešiti le v izboljšanih pogojih medsebojnega sožitja".

Nastopi v parlamentu za rešitev problemov

1) 2. aprila 1957 — parlamentarna skupina KPI predloži zakonski osnutek za posebni statut Avtonome dežele Furlanije-Juljske krajine. Ta osnutek vsebuje poseben. VIII. naslov, v katerem je govora o slovenskih pravicah v smislu 6. člena ustave;

2) leta 1958 — poslanska skupina KPI predloži javnosti svoj program v korist slovenske manjšine, ki vsebuje štiri načelne točke;

3) 6.2.1959 — poslanec Vittorio Vidali in drugi predložijo zakonski osnutek KPI za pravno ureditev slovenskih šol na tržaškem področju in v goriški in videmski pokrajini. Tozadevni zakon odobri parlament leta 1961, vendar ne upršteva vseh predlogov KPI in popolnoma zanemarja Slovence videmske pokrajine;

4) 11.2.1960 — poslanec Vittorio Vidali nastopa v poslanski zbornici na temo "Za demokratični Trst" ob priliki razprave o zakonu za izvolitev senatorjev tudi v Trstu. V tem okviru obravnava Vidali potrebo po pravni ureditvi slovenskih vprašanj, na podlagi načel republiške ustave. Posebno poudarja potrebo po pravni ureditvi slovenskega šolstva, po uvedbi rabe slovenskega jezika v javnih ustanovah in uradih, po izvolitvi slovenskih predstavnikov v raznih javnih organih in ustanovah ter po uresničenju vsebine londonskega sporazuma;

5) 28.6.1962 — poslanec Vidali nastopa obširno na temo obrambe slovenskih pravic v zbornici in sicer v teku razprave o statutu za deželo Furlanijo-Juljsko krajino;

6) v drugi polovici oktobra 1965 z istočasno akcijo nastopijo senator Vidali in poslanci Bernetičeva, Lizzero in Franco v parlamentu ter deželni svetovalci KPI v deželnem svetu za spoštovanje določil londonskega sporazuma ter za pravno ureditev vprašanja Slovencev v Italiji v spoštovanju ustave in posebnega statuta za Furlanijo-Juljsko krajino;

7) 12.5.1967 — senator Vidali nastopa v senatni zbornici za dejansko enakopravnost Slovencev v Italiji ter za otvoritev slovenskih šol tudi v videmski pokrajini;

8) 23.6.1966 — poslanka Bernetičeva predlaga v teku razprave o ukinitvi fašističnega zakona, ki se tiče prepovedi dajanja tujih imen italijanskim državljanom, popravek in sicer da se smejo uporabljati tudi imena s šumniki (č š ž). Predlog je odobren;

9) leta 1967 — poslanka Bernetičeva nastopa v komisiji za prevoze proti razlastitvam na škodo slovenskega prebivalstva;

10) 9.10.1968 — poslanec Škerk in drugi predložijo interpelacijo za pravno ureditev pravic Slovencev v Italiji;

11) 24.10.1968 — senator Sema in drugi predložijo zakonski osnutek o zaščiti narodnih in jezikovnih manjšin;

12) 30.1.1969 — senator Sema nastopa v prvi senatni komisiji za ustavna vprašanja in notranje zadeve v teku razprave o državnem proračunu in sicer na temo "vlada naj upošteva in reši vprašanje Slovencev in vprašanje Furlanije-Juljske krajine;

13) 26.9.1969 — senator Sema nastopa v senatni zbornici na temo "O slovenskih šolah v Furlaniji-Juljski krajini" in predlaga dokončno pravno ureditev slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem, otvoritev slovenskih šol v videmski pokrajini in ustanovitev strokovnega industrijskega zavoda s slovenskim učnim jezikom v Trstu;

14) 22.5.1969 — v teku razprave o zakonu, ki pooblašča vlado, naj preuredi zakonik o kazenskem postopku, poslanec Albin Škerk nastopa v poslanski zbornici o vsebini člena kazenskega zakonika, ki ne dopušča rabe neitalijanskih jezikov na sodnih razpravah in predlaga popravek, in sicer uvedbo dvojezičnosti v vseh kazenskih postopkih, ki se tičejo

pripadnikov manjšin. Predlog je sprejet. Zakonik pa še čaka na preureditev.

15) 17.12.1969 — poslanec Škerk nastopa v II. komisiji poslanske zbornice na temo "demokratično upravljanje RTV na Tržaškem" in predlaga naj se s posebnim popravkom vnese v zakon za reformo RAI-TV obvezo, da bo ta ustanova organizirala ali potrdila radijske oddaje v narodnostno mešanih krajih v jeziku manjšin in ustanovila slovenske televizijske oddaje v naši deželi (člen 19, točka 3 zakona);

16) 29.4.1970 — senator Sema in drugi predložijo v senatu prvič v povojni zgodovini zakonski osnutek za priznanje pravic in obrambo slovenske manjšine v Furlaniji—Juljski krajini;

17) prav tako 1970. leta poslanec Albin Škerk in drugi predložijo isti osnutek tudi v poslanski zbornici;

18) 16.12.1970 — poslanec Škerk nastopa v poslanski zbornici na temo: "priznanje pravic slovenske manjšine" in predlaga naj se upošteva zakonski osnutek, ki ga je predložila KPI ter predlaga hiter postopek;

19) 25.5.1972 — senator Sema, senator Bacicchi in drugi ponovno predložijo ob začetku nove mandatne dobe v senatu zakonski osnutek za priznanje pravic in obrambo slovenske manjšine v Furlaniji-Juljski krajini;

20) prav tako 1972. leta poslanec Škerk in drugi predložijo isti osnutek v poslanski zbornici;

21) 26.10.1972 — poslanec Škerk in drugi predložijo zakonski osnutek za ureditev vprašanja osebja slovenskih šol. Zakonski osnutek zopet predložijo poslanec Škerk in drugi kak mesec kasneje, ko se začne nova mandatna doba. Ker tudi poslanec Belci predloži podoben predlog, se osnutka skupaj obravnavata in zakon Škerk-Belci odobri parlament v združenem besedilu dne 22.12.1973 pod številko 932;

22) 10.8.1976 — komunistična skupina v parlamentu imenuje kot svojega predstavnika na tajniškem mestu medparlamentarne komisije za deželna vprašanja slovensko senatorko Jelko Gerbec;

23) 26.11.1976 — senatorji Jelka Gerbec, Silvano Bacicchi, Edoardo Perna in drugi predložijo v senatu zakonski osnutek za finančno podpora Stalnemu slovenskemu gledališču. Zakon odobri 7. senatna komisija za javno vzgojo, kulturo in umetnost dne 17.11.1977. Za komuniste nastopijo v razpravi Jelka Gerbec, Giovanni Urbani (podpredsednik 7. komisije) in Valeria Bonazzola (vodja komunistične skupine v omenjeni komisiji). V poslanski zbornici pa se obravnava o tem zakonu ne zaključí, zaradi predčasnega razpusta zbornic;

24) 18.11.1976 — v teku razprave o ratifikaciji osimskega sporazuma, v III. komisiji za zunanje zadeve poslanske zbornice, poslanec Antonino Cuffaro ter 8.12.1976 Giancarlo Pajetta in 16.12.1976 zopet A. Cuffaro v poslanski zbornici nastopita o vprašanju globalne zaščite Slovencev v Italiji.

V teku razprave, dne 17.12.1976 predlaga poslanec Cuffaro skupaj s poslancem Lombardijem resolucijo o slovenski manjšini, ki obvezuje vlado naj poskrbi za globalno zaščito slovenske manjšine. Vlada sprejme resolucijo kot priporočilo;

25) 3.2.1977 — na seji III. komisije za zunanje zadeve v senatu ter 23.2.1977 v senatni zbornici v teku razprave o ratifikaciji osimskega sporazuma nastopita senatorja Jelka Gerbec in Silvano Bacicchi tudi o slovenskem vprašanju in o potrebi po globalni zaščiti;

24.2.1977 — ob zaključku te razprave o ratifikaciji osimskega sporazuma predložijo senatorji Jelka Gerbec, Bruno Lepre in Tullia Caretoni (podpredsednica senata) resolucijo o globalni zaščiti Slovencev v Italiji. Poroča Jelka Gerbec. Vlada sprejme resolucijo kot priporočilo;

26) 14.6.1977 — predsednika senata in poslanske zbornice imenujeta tridesetčlansko komisijo, ki naj bi obravnavala odloke za uresničenje osimskega sporazuma. Komunistična parlamentarna skupina imenuje med svoje predstavnike v komisijo senatorko Jelko Gerbec;

27) novembra 1977 po več ustmenih posegih pošlje senatorka Jelka Gerbec predsedniku ministrskega sveta Andreottiju pismo s pozivom, naj se pri sestavi vladne komisije za slovenska vprašanja vključi odgovarjajoče število slovenskih predstavnikov;

28) 6.6.1978 — senatorka Jelka Gerbec in drugi predložijo — po dolgih pripravah in odprti razpravi ter dolgem soočenju s predstavništvu vseh slovenskih organizacij in strank — novo besedilo zakonskega osnutka za globalno zaščito in razvoj dejavnosti Slovencev v Furlaniji—Juljski krajini. Med podpisniki so tudi senator Bacicchi in predsednik komunistične skupine v senatu sen. Perna;

29) 20.9.1978 — senatorka Jelka Gerbec nastopi kot poročevalka v komisiji za uresničenje osimskih dogovorov v zvezi z odlokom, ki ga je pripravila vlada za slovensko manjšino. Poročevalka priporoča naj vlada umakne odlok ker je skrajno krivičen do Slovencev v Italiji in krepi diskriminacijo v pogledu slovenske manjšine. Poleg nje nastopijo tudi senatorja Bacicchi in Villi in poslanca Cuffaro in Cardia. Vlada umakne predlog;

30) 11.10.1978 — na združeni seji I. in II. senatne komisije v teku razprave o evropskih volitvah sen. Jelka Gerbec govori o vprašanju manjšin in posebno poudarja pomen in položaj slovenske manjšine ter potrebo da se njena vprašanja rešijo;

31) 1.12.1978 — deželni svetovalec KPI Mario Colli, potem ko prevzame predsedniško mesto deželnega sveta, poda izjavo, v kateri poudarja, da morejo gledati Slovenci na deželni svet kot na trdno oporo za vse svoje pravice, zahteve in želje.

32) 14.2.1979 — poslanec Antonino Cuffaro, poslanec Alessandro Natta (predsednik komunistične skupine v poslanski zbornici) ter drugi predložijo v zbornici zakonski osnutek KPI v besedilu, ki je bilo predloženo v senatu junija 1978.

Tri vprašanja o radikalni stranki

Radikalna stranka v Trstu se predstavlja z listo, ki je bila sestavljena kljub nasprotovanju domačih radikalcev, saj so jo zavrgli kar petkrat na svojih občnih zborih.

IN TO NAJ BI BILA DEMOKRATIČNA IN SVOBODOLJUBNA STRANKA, KI ŠČITI PRAVICE ČLOVEKA?

Izmed šest kandidatov za poslansko zbornico in senat je radikalna stranka predlagala samo enega Tržačana. Panella prihaja k nam samo zato, da bi pobiral glasove, vendar pa Tržačanov ne spoštuje, niti tržaških radikalcev ne.

IN TO NAJ BI BILA STRANKA, KI ŠČITI TRST IN VREDNOTI NJEGOVE ENERGIJE?

Potem, ko je osem mesecev z Almirantejem podpiral odv. Cecovinjo (sedaj kandidata liberalne stranke), je Pannella ponudil Chinu Alessiju kandidaturo na svoji listi. Na vsedržavnem kongresu je izjavil, da partizanska akcija v Ul. Rasella v Rimu je bila zločin in da so bili nacisti "nemški fantje, krivi le, da so nosili uniformo drugačne barve". Radikalna stranka ga ni demantirala.

IN TO NAJ BI BILA LEVIČARSKA STRANKA?

PRIMERI RADIKALNE DOSLEDNOSTI

O Osimu:

PANNELLA (poseg v tržaškem občinskem svetu 30.10.1978): "Sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo se ne bo moglo uresničiti, če se ne bodo popravile napačne izbire, ki jih vsebuje protokol osimskih sporazumov, predvsem tisti, ki določa lokacijo skupnih industrijskih podob".

AJELLO (poseg v poslanski zbornici, 24.2.1977): "Osimski sporazum predstavlja širokopotezno dejanje na politični, gospodarski, socialni in kulturni ravni. Pristajamo v njegovo odobritev brez triumfalizma, vendar tudi brez pridržkov.

Besedilo sporazuma — kot smo videli — vsebuje vsa potrebna sredstva, da se zagotovijo zaščitne norme z ozirom na gospodarske, socialne ali ekološke posledice".

O prosti industrijski coni na Krasu.

PANNELLA (poseg v občinskem svetu 15.10.1978): "Študije o uresničljivosti ne bodo imele nobenega resnega izida".

AJELLO (poseg v poslanski zbornici 24.2.1977): "Preden se dovoli gradnja industrijskih obratov bo potrebno izdelati ustrezne študije o uresničljivosti".

O prosti integralni coni.

PANNELLA in celotna radikalna stranka so sodelovali pri zbiranju podpisov za integralno prosto cono in to še podpirajo.

AJELLO (poseg v poslanski zbornici 24.2.1977): "Prepričani smo, da rešitev integralne proste cone ne ustreza resničnim interesom mesta in se sklicuje na preživele in nemogoče modele, kajti to izključujejo natančna določila EGS in tudi zato, ker so proste cone ostanek krepuskularnega pojmovanja gospodarskega razvoja, nimajo nobenega pomnoževal-

nega vpliva na druge veje gospodarstva, ustrezajo bolj stanju gospodarskega zagona, kakor pa živahnega vzpona. Naše nasprotovanje predlogu integralne proste cone je torej trdno in odločno".

Pannella in Ajello sta oba kandidata na radikalni listo za poslansko zbornico.

TO NI RESNOST!

Ko je pisal o Panelli je Indro Montanelli zapisal:

Ta je naš...

Obdržite ga!

RESNIČNI CILJ RADIKALCEV: RAZBITI LEVICO, OŠIBITI KPI

Ne moremo se izogniti občutku, da je resnični Panellov cilj ribariti v kalnih vodah, zamešati karte na mizi, zamegliti

Dvoumnosti socialističnih tovarišev

Uradno trdijo, da so za levičarsko alternativo. Če pa nas slovar ne vara, pomeni "alternativa" novo vlado levičarskih strank. Prav zato pa ne razumemo, čemu PSI, ki sicer trdi, da je za levičarsko vlado, na vse kriplje skuša ošibiti komuniste, čeprav dobro vedo, da predstavljajo najmočnejšo stranko delavskega razreda in torej hrbtnico levice.

Na čigav mlin gre torej polemika socialistov proti KPI, oziroma trmasti poskus, da bi ji ukradli vsaj nekaj glasov?

Ni mar to — v resnici — poskus vračanja k stari levosredinski formuli, se pravi, k vladi skupaj z demokristjani in s komunisti v opoziciji?

Vidite, tovariši, če bi PSI skušala ošibiti demokristjane... bi lahko tudi verjeli tezam o alternativni levici. A ni tako. Nasprotno, voditeljem PSI sploh ne gre za tako vlado, saj bi radi le šibkejšo

resnične probleme ljudi z edinim namenom, da ošibi KPI in seje razdor na levičarje; pri tem cilju mu tudi obilno "pomagajo".

Kako si lahko tolmačimo intervjuje na "Piccolu"? Kako si lahko stranka, ki šteje v Trstu 30 članov, privoščiti cele strani propagande na tukajšnjem dnevniku (vsaka po 9 milijonov lir)? Ton in obnašanje radikalcev spominjajo čedalje bolj na napade na demokracijo in na tisto psevdorevolucionarnost, ki so bili značilni za vzpon fašističnega gibanja.

Pozivamo zato mladino, študente in izobražence, uslužbenke, naj razmislijo in naj se oklenejo dejstev. Naj se ne puščajo mamiti od lažnih "levičarjev" in zaščitnikov "demokracije nove vrste".

Vsa ta leta so demokracijo ščitili in širili delavci s svojim bojem in z bojem strank, ki jih v največji meri predstavljajo — torej KPI v prvi vrsti.

Pomanjkanju stabilnosti, ki jo je povzročila KD, ne dodajamo še zmedo in slepomišenje radikalcev.

KPI v opoziciji, sebi pa proste roke za sodelovanje v novi levosredinski vladi.

V nasprotnem primeru si ne znamo tolmačiti dejstva, da socialisti na vsakem vogalu poudarjajo, da KPI ni "dozorela za vlado" (domnevamo torej tudi za vlado leve alternative).

Dejansko je edino KPI jasno povedala, da je za obnovo Italije potrebna vlada demokratične enotnosti, v kateri naj sodeluje vsa levica — KPI in PSI skupaj. Če KD ne bi pristala na tako vlado pa je tov. Berlinguer prav tako jasno in nedvoumno predlagal oblikovanje vlade levih strank, tudi brez KD.

To pravimo komunisti, medtem ko Craxi slepomiši in sedaj zagotavlja, da bo svoje prave cilje "povedal po volitvah"... Čemu jih noče povedati svojim volilcem, ne vemo. Slutimo pa lahko, da jih Craxi noče povedati, ker se boji, da bi mu volilci v tem primeru obrnili hrbet.

Nalijmo čistega vina Koliko glasov za poslanca?

SSk trdi v svoji propagandi, da lahko izvoli (polovico) poslanca na listi, ki je izšla s simbolom furlanskega gibanja in drugih manjših skupin (med njimi Nemcev iz Sappade). Če je to res bodo povedali volilni izidi. Prav pa je, da volilci vedo nekaj. V vsakem primeru mora neka lista prejeti polni kvocient za izvolitev enega poslanca v enem samem volilnem

okrožju. Brez tega ne more niti računati na ostanke. Kdor temu ne verjame, naj se spomni na usodo stranke PSIUP, ki je s

700 tisoč glasovi ostala brez poslancev, ker ni imela nikjer polnega kvocienta.

Stranka MF-SSk lahko (zgolj z Božjo pomočjo, seveda) teoretično prejme kvocient v okrožju Videm-Belluno-Gorica. V nobenem primeru ji glasovi, prejeti v Trstu, ne bodo pomagali. Zgrešeno jih je torej prištevati, ker bi prišli v poštev šele pozneje, za izvolitev drugega ali tretjega poslanca iz ostankov. Ker pa listi MF-SSk manjka glasov za prvega poslanca, so v Trstu oddani glasovi za to listo dejansko vrženi v koš. Ne koristijo nikomur, pač pa lahko škodujejo boju KPI za uveljavitev svojih slovenskih kandidatov. Volilci SSK naj torej pametno premislijo, komu bodo oddali svoj glas, če mislijo, da je "koristen"!

Uporabimo pravilno glas na volitvah

Goriško **DELO**

Komunisti za rešitev gospodarske krize na Goriškem

Široka razprava, ki je spremljala naš letošnji pokrajinski kongres, je jasno pokazala, da je problem družbeno-gospodarskega razvoja goriške pokrajine za nas komuniste predvsem:

1. problem rešitve krize nekaterih velikih industrijskih sektorjev in odstranitve nevarnosti zmanjševanja števila zaposlenih v industriji in, kot posledica, spremembe socialnega ustroja prebivalstva;

2. problem poglobljanja in širjenja sodelovanja ob meji v iskanju novih oblik gospodarske in industrijske kooperacije;

3. problem globalne zaščite in vsestranskega razvoja slovenske narodne skupnosti v naši deželi.

Za rešitev teh vprašanj smo tudi izdelali predloge, ki so postali program naše vsakdanje politične akcije. Ker so pa vprašanja, ki v veliki meri presegajo našo pokrajinsko in deželno stvarnost in se postavljajo vedno bolj kot vsedrjavno, če že ne kot evropsko vprašanje, je nujno, da se o njih razpravlja tudi v sedanjih predvolilnih kampanjih. Zato nudimo prebivalstvu na Goriškem, predvsem pa Slovencem, naše predloge kot sestavni del vsedrjavnega volilnega programa komunistične partije.

Ugotovili smo, da je treba vse ta vprašanja, ki predstavljajo različne momente krize naše pokrajine, obravnavati skupno. Nakazali smo izhodišče za njihovo rešitev v novi vlogi, ki naj jo goriška pokrajina prevzame kot obmejno območje, ki postaja vedno bolj središče gospodarskega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo. Za vse to pa je nujno, da se v duhu osimskih sporazumov dosedanja tržna izmenjava dopolni s trajnim industrijskim sodelovanjem da se ustvari ob meji celoten sistem integriranega gospodarstva. V tem sistemu pa naj dobi slovenska narodna skupnost posebno vlogo kot element združevanja narodov. Treba je, da se čimprej izdelajo točni predlogi za spremembo in dopolnitev že zastarelih sporazumov o maloobmejnem prometu in nakaže tako v novem integriranem gospodarstvu sistem izhodišča za obnovo samega obstoječega proizvodnega ustroja.

Samo v najtesnejšem sodelovanju, v obmejni industrijski kooperaciji, ki bo zainteresirala širše množice delavcev, se bodo zmanjšale razlike, ki izhajajo iz različnosti družbeno-gospodarskih sistemov obeh držav in odprla nova faza razvoja pokrajine v celoti. V takem procesu se bo delavski razred vedno bolj

uveljavljal kot vodilni razred, slovenska narodna skupnost pa bo še bolj poglobljala svojo povezavo z matično domovino.

Na takih osnovah bo tudi bolj zjamčena teritorialna celovitost goriške pokrajine in preko nje celovitost dežele. Proti silam, ki se danes na različne načine zavzemajo za razdružitev dežele, na eni strani za avtonomijo Trsta, na drugi strani pa avtonomijo Furlanije, zagovarjamo celovitost dežele ne kot golo formalnost, ampak kot potrebo po enotnem gospodarskem razvoju, po enotnem dodelovanju ob meji, po odpiranju dežele in vse države na srednjo in vzhodno Evropo v luči novega mednarodnega gospodarskega reda.

V zvezi s temi vprašanji druge stranke še niso zavzele jasnih stališč, (z izjemo desničarskih, seveda). Pravijo, da so za uresničitev osimskih sporazumov in za sodelovanje ob meji. Nekateri pa vidijo v osimskih sporazumih samo tržno izmenjavo in izgradnjo nekaterih infrastruktur. Drugi se pa iz zgolj lokalističnih razlogov upirajo uresničitvi nekaterih delov osimskih sporazumov in odpirajo tako pot nacionalističnim in protiosimskim silam,

ki na Goriškem doslej še niso dobile naklonjenega terena. To kar nas še posebej skrbi je dejstvo, da imajo vse te sile na deželni ravni dvoumna stališča o vprašanju celovitosti dežele, čeprav se pri nas v besedah zavzemajo za enotnost pokrajine. In to predvsem zato, ker so načelno proti razvijanju sodelovanja ob meji in drugačnemu gospodarstvu, ki naj ne bi bilo zaprto in parazitarno gospodarstvo. To velja, na žalost, tudi za stranke, ki združujejo Slovence, velja za socialiste, ki vodijo v vsaki pokrajini drugačno politiko, velja za SSK, ki se na sedanjih volitvah predstavlja pod znakom Movimento Friuli, to se pravi politične grupacije, ki že več let agitira za ustanovitev avtonomne Furlanije, v katero naj bi bile vključene videmska, pordenonska in goriška pokrajina.

Podčrtati moramo še enkrat, da je enoten družbeno-gospodarski razvoj dežele predpogoj za razvoj naše narodne skupnosti in da sodelovanje ob meji daje možnost, da se naša skupnost uveljavi kot subjekt pri zbliževanju narodov, pri skupni rasti in bogatitvi obeh obmejnih regij.

Za enakopravnost žensk

GLASOVALE BOMO ZA KPI

Slovenske volilke bomo na prihodnjih volitvah imele priliko, da porazimo tiste sile, v prvi vrsti KD, ki so v povojnih letih potisnile žensko na rob političnega in družbenega dogajanja. Danes prav te stranke, podobno kot ob drugih volitvah, prihajajo na dan z raznimi obljubami, ki smo jih že navajene. KD se kot vedno ob takih prilikah pridružujejo tudi druge malomeščanske stranke.

KPI je vedno vodila dosledno borbo za emancipacijo žensk. Že med narodno-osvobodilno borbo se je zavzemala, da ženske dobijo ustrezno mesto v prenovljeni družbi. V povojnih letih pa se je borba KPI za enakopravnost ženske še stopnjevala. Politiki KPI in zahtevam ženskega gibanja se je vedno upirala KD. Dandanes se ženske zavedamo, da je zaposlitev pravica, kateri se ne moremo odpovedati. In to ne samo zaradi tega, da se zaokroži družinski dohodek, ampak

tudi iz želje po avtonomiji in neodvisnosti. Povpraševanje po zaposlitvi, kljub gospodarski krizi, obstoja tudi v goriški pokrajini. Na posebnih seznamih uradov za delo je od 1.156 vpisanih več kot 700 deklet in od 3.000 nezaposlenih delavcev je 1000 žensk.

Ženske torej zahtevajo zaposlitev in socialne službe, da bi lahko s svojim delom prispevale k razvoju družbe. Iz podatkov pa je razvidno, da ženske težko dobijo zaposlitev. Nekateri zmigujejo z rameni; čes saj ima ženska že itak dovolj dela doma. Tako mislijo tudi tisti, ki so na vladi že več kot 30 let, ki smatrajo žensko kot rezervno delovno silo, da jo po potrebi pokličejo na delo ali odpošljejo domov. Tako misli tudi deželna in pokrajinske KD, ki je s svojimi zgrešenimi finančnimi posegi razvila le terciarni sektor v škodo industrije in kmetijstva. V naši pokrajini smo priča stalnemu upada

nju splošne zaposlitve in v še večji meri žensk v industriji, zaradi težke krize, v kateri se že več let nahajajo tekstilne tovarne.

Poleg negativne ekonomske politike je KD v deželi in goriški pokrajini odgovorna za to, da ni bila uresničena ustrezna mreža socialnih služb. V goriški pokrajini namreč sta samo 2 zavetišči za varstvo dojenčkov. Prav pomanjkanje socialnih služb (socialni centri za otroke, mladino in onemogle, menze, konsumne zadruga in zadruga za hišna dela) utesnjuje žensko med hišne stene in ovira njeno udejstvovanje pri politično-druženem delu. Za ustanovitev socialnih služb pa niso dovolj samo politične in ekonomske izbire, potrebno je predvsem menjati način kulture in idejnega mišljenja.

Po dolgi borbi ženskega gibanja in naprednih sil, predvsem KPI, je bil izglasovan vsedrjavni zakon o družinskih posvetovalnicah, ki predvideva vrsto socialnih storitev. Deželna KD je uporabila več kot 3 leta, da je izglasovala deželni zakon. Poleg te zamude še danes čakamo na dodelitev ustreznih finančnih sredstev občinam in zdravstvenim konzorcijem, zaradi česar ti ne morejo še delovati. Praktično se KD v vseh teh letih trudi, da bi preprečila izvajanje tega zakona in drugih, ki se tičejo ženske emancipacije (nov zakonski pravilnih, razporka, enakopravnost na delu, otroške jasli i.t.d.)

KPI kandidira in izvoli ob vsakih volitvah (od občinskih do parlamentarnih) veliko število žensk. Poleg tega je v njenem splošnem političnem programu, ki ga je sedaj izdelala, ženska problematika sestavni in dopolnilni del.

Slovenske ženske bomo glasovale za KPI, ker le-ta predstavlja silo, ki hoče spremeniti in prenotivati družbo, ker se odločno zavzema, da bi današnja družba postala svobodnejša in demokratičnejša, v kateri naj ženska dobi ustrezno mesto.

Za KPI bomo glasovale tudi zato, ker zagotavlja ponovno izvolitev senatorke Jelke Gerbec. To ne pomeni, da bomo v senatu imeli samo predstavnic KPI ali pa Slovencev. Izvolitev Jelke Gerbec v senatu pomeni tudi uveljavitev vseh nas, to je uveljavitev slovenske žene v naši državi.

Cveta Kordež

Dvojezičen napis na spomeniku padlim partizanom v Trziču

PRIJATELJSTVO MED SLOVENCMI IN ITALIJANI SE JE KOVALO V ILEGALI, V OSVOBODILNEM BOJU PA SE JE MOČNO OKREPILO

24. aprila 1979 se bodo delavci ladjedelnice Italcantieri v Trziču in demokratične množice in Goriškem prav gotovo vselej radi spominjali. Tega dne je bil namreč slovesno odkrit spomenik padlim partizanom. Spomenik ima dvojezičen napis. Na slovesnosti so govorili: predstavnik delavcev v ladjedelnici Giuseppe Fabris, predsednik poslanske zbornice Pietro Ingrao in delavec Franko Ferfolja (govoril je v slovenščini).

Pred vhodom v ladjedelnico stoji torej spomenik z italijanskim in slovenskim napisom. Velika večina delavcev ni imela glede tega nobenega predsodka.

Dvojezični napis je osporavala samo krajevna desnica, ki jo je napihoval z že znanim "modrovanjem", ki smo ga že navajeni ob takih prilikah, krajevni tisk. Ti krogi so imeli svoje zagovornike predvsem v predstavniških KD, članih pripravljalnega odbora. Samo odločen nastop sekcije KPI ladjedelnice, bodisi v sklopu odbora bodisi s tiskovno propagando, je odločilno vplival, da smo porazili desničarske sile. Seveda so se kot ponavadi tudi tokrat, ko je bil problem že rešen, pojavili "hejslovinci", ki bi radi imeli vse zasluge za "narodov blagor".

Zmaga demokratičnih sil pa ni slučajna. Prijateljstvo med Slovenci in Italijani se je v trziški ladjedelnici začelo kovati najprej v ilegali in se je še okrepilo v oboroženem spopadu z nacifašizmom. Že v letih 1926/27 se je delovanje komunističnega in delavskega gibanja v ladjedelnici močno okrepilo. V tem gibanju je aktivno sodelovalo veliko število slovenskih tovarišev goriškega in tržaškega Krasa. Oktobra leta 1942 je fašistična policija aretirala čez 50 slovenskih in italijanskih aktivistov, ki so bili člani komunistične organizacije "Rdeča pomoč" (Soccorso rosso). Toda tudi ta val aretacij ni ohromil antifašističnega delovanja. Med samo nemško okupacijo, ko so SSovci stražili ladjedelnico, so

slovenski in italijanski tovariši, prav izpred nosa nacifašistov, pošiljali tedensko sanitetni material, tiskarske stroje, obleko in dela za sestavo raznega orožja, namenjene partizanskim edinicam. Ta del zgodovine delavskega gibanja so hoteli krajevni desničarski krogi izbrisati, kar pa jim ni uspelo, kajti prijateljstvo med obema narodoma je poglavo globoko korenine. V tem duhu je govoril predstavnik slovenskih delavcev v ladjedelnici tov. Franko Ferfolja, ki je med drugim dejal: "Ta dan je za nas zelo velike važnosti, ker se žrtev naših očetov in naših delavcev spominjamo v jeziku, ki ga oni takrat niso smeli govoriti zaradi brutalnega za tiranja".

Iz skupne borbe je nastala italijanska demokratična ustava. Ta ustava jamči tudi narodnim manjšinam pravice, ki se tičejo njihove zgodovine, kulturnega in družbenega razvoja. Glede tega je potrebno storiti še marsikaj, toda enotnost med delavci, med vsemi demokratičnimi ljudmi je najboljše jamstvo, da bomo lahko napredovali na poti demokracije in popolnega priznanja pravic slovenski narodni manjšini, proti vsaki politični diskriminaciji, za miroljubno sožitje naših narodov".

J.J.

Na slovesnosti ob odkritju spomenika delavcem iz ladjedelnice v Trziču ki so padli v osvobodilnem boju, je sodeloval tudi pevski zbor Jezero iz Doberdoba. Ob tej priložnosti se je predsednik poslanske zbornice Pietro Ingrao srečal s pevci ter se z njimi zadržal v prijateljskem razgovoru

Problemi mladine Vloga športne dejavnosti

Mladinska brezposelnost, neperspektivnost, mamila ipd. To so le nekatera izmed perečih vprašanj, ki neposredno zadevajo mladega človeka v sedanji italijanski družbi.

K temu naj dodamo še druga zapletena in odprta splošna vprašanja — socialna, ekonomska, ženska, pa tudi vprašanja, ki so v zvezi s terorizmom — ki se tičejo slehernega državljanja, pa lahko opazimo, da je prihodnost mladih še vedno le slepomišljenje mladega človeka s samim seboj. Mladi pa se borimo za učinkovito in pravično rešitev vseh obstoječih problemov, kar lahko zagotavlja slehernemu državljanu in celotni skupnosti nemoten razvoj po duhu in črki demokratične republiške ustave, ki je sad dolgoletnega nacifašističnega boja.

Mladinci in mladinke slovenske narodnosti pa imamo poleg vsega tega še dolžnost, da se enotno zavzemamo za rešitev naših specifičnih narodnostnih problemov, zlasti pa za doseg globalne zaščite.

Mladi se dobro zavedamo, da sedanja politična stvarnost ni povsem naklonjena slovenski narodnostni skupnosti, saj so še vedno posamezne slovenske komponente in celo posamezniki večkrat tarča ostrih napadov, kar nas spominja na hude čase v nedavni preteklosti. Obstaja namreč še velika mera nerazumevanja in restriktivnosti do naših zahtev. Vse to nam nalaga še odločnejši boj, stalno zavzetost, osveščanje mladih večinskega naroda o naši problematiki, kar pomeni prepričanje, da so naše pravice upravičene in dosegljive.

Pred nami so volitve. Naš boj se torej nadaljuje. Napredovanje demokratičnih sil in v prvi vrsti komunistov bo vsekakor korak naprej v tem boju, za uresničitev ciljev, ki si jih postavljamo.

In še beseda o telesni kulturi oziroma o športu.

KPI je v svoj volilni program vključila tudi reformo športa. To se mi zdi zelo pomembno, saj je nujno potrebno pojem telesne kulture obogatiti in razširiti, da ne ostaja le pri golem športnem agonizmu.

Kakšen naj bi bil pravzaprav šport?

Komunistična partija je s tem v zvezi pravilno nakazala — s pomočjo in preko ARCI-UISP in drugih naprednih športnih organizacij — vlogo, ki bi jo moral imeti šport v naši družbi ter določila točne smernice za njegov nadaljnji razvoj. Šport naj bi bil resnično ljudski in vsem dosegljiv. Telesna kultura bi vsekakor vsebovala še vedno tekmovalni značaj in dajala možnost za stalno in pravilno telesno krepitev, razvedrilo ter spoznavanje važnosti, ki jo ima za človeški organizem tudi telovadba.

V okviru naše etnične skupnosti poleg vsega tega pripisujemo športni dejavnosti nekaj več: narodno obrambno vlogo, ki naj pripomore v boju vse naše skupnosti proti asimilaciji in za doseg naših narodnih pravic.

Igor Komel

Za dejansko reformo zdravstva

Zakoni so bili odobreni, vendar pa to še ne pomeni, da se izvajajo. Da ne bodo ostali samo na papirju je potrebna angažiranost vseh državljanov. Nujna je prisotnost naše partije v vladi

Če že sprejmemo definicijo zdravje, ki jo daje svetovna zdravstvena organizacija, to je: ne le v odsotnosti bolezni, temveč popolnoma fizično, psihično in socialno blagostanje, dojamemo, da je ta pojem zelo širok in da bo v različnih družbah različno upoštevan.

Zdravje in medicina, to je veda, ki zdravje ščiti, ni torej nekaj ločenega od socialnega in političnega dogajanja, temveč so z njim tesno povezani, zato prav lahko merimo naprednost in demokratičnost neke države tudi potem, kaj ta napravi za zdravje svojih državljanov.

Medicina torej ni znanost (tako kot nobena druga ni), ki bi avtomatično peljala v dobrobit človeštva, nasprotno, vse prepogosti so primeri, tudi v nedavni zgodovini, ko se je to uporabljalo v čisto nasprotno, celo v uničevalne namene. Zdravstvena oskrba bo potemtakem pravilno usmerjena samo če bo pod demokratičnim nadzorstvom ljudskih množic.

Če sedaj preidemo iz splošnih ugotovitev bomo videli, da je v Italiji tudi zdravstvena oskrba tipičen izraz italijanske družbe. Italija je država, v kateri obstajajo še velike socialne razlike. Socialna delitev se pozna tudi v vsakvrstnih socialnih storitvah in tudi v zdravstveni oskrbi.

Vsekakor pa so delavski razred in napredne sile z odobritvijo zakona o zdravstveni reformi in drugih pomembnih zakonov s tega področja (npr. reforma psihiatrične oskrbe, zakon o prekinitvi nosečnosti, zakon, ki ureja prehod zdravstvene in socialne oskrbe v pristojnost dežel in krajevnih ustanov) izbojevale eno najpomembnejših zmag v tem tridesetletju.

O zdravstveni reformi se je začelo govoriti že v prvih povojnih letih, vendar se vse demokristjanske vlade, ki so si v tem obdobju sledile, niso upale dotikati privilegijev zdravniškega razreda in farmacevtskih industrijcev. To ravno tako ni uspelo niti levosredinskim vladam. Da je prišlo do resničnih sprememb v naši zdravstveni službi so mnogo pripomogli sindikalni boji leta 1969 (boji za zdravo življenjsko in delovno okolje, boji za preprečitev poklicnih bolezni in nesreč) odločujočega pomena pa je bil velik korak naprej, ki ga je naša partija napravila na volitvah leta 1975 in 1976. Edino prisotnost naše partije v vladni večini jo omogočila, da se je nekaj bistvenega spremenilo v zdravstveni oskrbi državljanov. S tem nočem reči, da je zakon o zdravstveni reformi popoln in da boljšega ne bi mogli izglasovati. Zdravstvena reforma je sad kompromisa programatske

večine. Zato so tudi v tem zakonu pomankljive in šibke točke, ki jih je vsilila krščanska demokracija. Kot glavne pomankljivosti tega zakona naj omenim predvsem, da se le bežno omenja *moralizacija farmacevtske industrije* in da se reforma zdravstvene oskrbe ne usklaja z reformo drugih socialnih storitev, ki so z njo tesno povezane. Vendar nam zakon o zdravstveni reformi prinaša nekaj bistvenih izboljšav. Med temi naj omenim predvsem: 1. ustanovitev državne zdravstvene službe, ki bo enotna za vse državljanke in bo nadomeščala vse raznolike zavarovalnice, ki so do sedaj obstajale; 2. ustanovitev krajevnih zdravstvenih enot, ki bodo združevale vse strukture na področju zdravstva in bodo pod demokratičnim nadzorstvom občin; 3. prvenstveno mesto je po tem zakonu zagotovljeno preventivnim metodam medicine, saj je obče znano, da je mnogo boljše boleznim izogniti se, kot pa jo zdraviti.

Med drugimi važnimi ukrepi, ki jih je vlada v času demokratične parlamentarne večine z našo odločujočo podporo uvedla (leta 1978), je tudi zakon 180, ki ureja psihiatrično oskrbo. Z omenjenim zakonom se odreja zaprtje obstoječih psihiatričnih oddelkov in prepovedjo ustanavljanja novih. Ti odloki predvsem zmago naprednih zdravstvenih delavcev, ki so že leta opozarjali na to, da psihiatrične bolnišnice v veliki večini ne opravljajo nobene terapevtske funkcije ampak so le strukture, preko katerih se umobolnega izključi in tako tudi skuša prikriti resnične vzroke psihičnega obolenja, ki ga v veliki meri s svojo nehumanostjo poseduje prav kapitalistična družba. Z novim zakonom se pogled na umobolnega bistveno spremeni: ne izključuje se ga več iz družbe, temveč se ga v to družbo skuša čimbolj vključevati ter tako ovrednotiti psihične in fizične sposobnosti, ki jih vsak človek, pa četudi je bolan, ima.

Uprava demokratične enotnosti je pozitivno preusmerila tudi psihiatrično oskrbo v goriški pokrajini. Znano je, da je se goriška krščanska demokracija izkazala neobčutiljiva do humanih rešitev in zaprta do znanstvenih izsledkov, ko je pred leti preprečila delovanje, ki ga je začel prof. Basaglia skupaj s svojimi sodelavci. Ta skupina je bila med prvimi v Italiji, ki je uvedla demokratično psihiatrično oskrbo. Odločujoča je bila prisotnost naše partije pri upravljanju pokrajine, da nam je letos vendarle uspelo popraviti napake, ki jih je zagrešila krščanska demokracija ter uvesti

(Nadaljevanje na 8. strani)

BOBUT SPACAL

Levičarska devinsko-nabrežinska uprava podprla pobudo Zadruga za gradnjo stanovanj delavcev štivanske papirnice

SSk v Nabrežini sprožila strupeno kampanjo proti občinski upravi

Pretekli torek je devinsko-nabrežinski občinski svet sklenil, da podpre pobudo Zadruga za gradnjo stanovanj delavcev štivanske papirnice. Ta 35-članska zadruga — 20 članov ima stalno bivališče v devinsko-nabrežinski občini — je, z namenom, da bi bila deležna olajšav, ki so po zakonu predvidene (delno zvišanje indeksa zazidljivosti, znižanje davka na gradnjah itd.), zaprosila občinsko upravo, naj sklene "razlastitev" zadevnega zemljišča. Levičarski upravitelji so ugodili prošnji, saj je bila to njihova razredna in politična dolžnost.

Proti temu več kot upravičenemu postopku pa je SSk v Nabrežini sprožila velik hrup, ki vsekakor diši po predvolilni kampanji. Razdelila je letake s strupeno in netočno vsebino naperjeno proti občinski upravi. Priredila je tudi protestno manifestacijo (katere se je udeležilo kar sedem njenih pristašev!). Toda v razpravo ni nihče posegel. Manifestacija je bila pred županstvom prav med sejo občinskega sveta. Čudno se nam zdi, da je Slovenska skupnost poverila predsedovanje tega "množičnega zborovanje" svojemu nekdanjemu pokrajinskemu tajniku dr. Dolharju, ki je lansko pomlad v tržaškem občinskem svetu glasoval za razlastitev slovenskih vrtnarjev na Kolonkovcu in pri Sv. Ivanu in na Opčinah. Podčrtati je treba, da je šlo tedaj za obdelano zemljo in ne za nerodovitno kraško gmajno.

Ob tako hudem napadu na našo partijo s strani Slovenske skupnosti, čeravno neradi, ne moremo molčati. Toliko manj, ker so bili prav njeni pristaši, prejšnji upravitelji devinsko-nabrežinske občine, tisti, ki so na stečaj odprli vrata gradbeni špekulaciji. Dovolili so gradnjo velikih kompleksov kot so Delta v Devinu, številni kondominiji istotam ter v Sesljanu in Vižovljah, kar je povzročilo nepopravljivo škodo etničnemu razmerju in posesti slovenskih zemljišč. Naj omenimo v tej zvezi le nekaj podatkov: V desetletju 1965-75, ko je županoval predstavnik Slovenske skupnosti, je število prebivalstva v devinsko-nabrežinski občini naraslo za 1794 enot. Pod sedanjo levičarsko upravo, ki po svojih močeh zavira gradnjo kondominijev za priseljence je naraslo število prebivalcev v občini (v triletnju 1975-78) samo za eno osebo.

In še nekaj bi radi vprašali Slovensko skupnost:

Ko je njen predstavnik upravljal devinska jusarska zemljišča (slovenska!) so bile razpročane ogromne površine v sami vasi, na desetine hektarjev zemljišča okrog vaškega pokopališča do Ribiškega naselja, v samem devinskem portiču in še kje drugje. Takrat Slovenska skupnost ni niti črhnila, ker je bila sama vpletena v prodajo slovenske zemlje. Sedaj pa, ko se

je v Devin in v njegovo okolico vselilo več sto družin tuje gospode, predvsem po krivdi Slovenske skupnosti, hoče ista prikazati komuniste kot razlaševalce slovenske zemlje. Dodamo naj še to: pod prejšnjo občinsko upravo je bila odobrena gradnja bencinovoda (dela so sedaj v teku). Takrat se nihče od Slovenske skupnosti ni zmenil za zaščito lastnikov zemljišč, okoristila pa se je družba Total. Lastnikom iz Medjevasi in Cerovelj, ki so bili prepuščeni samim sebi, je ta družba plačala od 700 do 2.000 lir odškodnine za linearni meter služnosti.

Pod sedanjo upravo, ki se je skupaj s Kmečko zvezo, zavzela za zaščito koristi lastnikov zemljišč iz Slivnega, Šempolaja, Praprota in Nabrežine (ki niso prej sklenili pogodbe), je morala družba Total odšteti od 7 do 20 krat višjo odškodnino, to je po 14.000 lir za linearni meter. Poleg tega je morala družba Total, zaradi ekološke škode, nakazati občinskemu skladi 120 milijonov lir. Plačati je morala tudi 28 milijonov lir za prehod bencinovoda preko medvejske jusarske gmajne.

Iz teh nekaj podatkov lahko primerjamo, kdo bolje štiti slovensko zemljo in domačine.

LIPA NA BABILONSKEM STOLPU

(Nadaljevanje s 1. strani)

(Sormenti, Carlos itd.) v zgodovino mednarodnega revolucionarnega gibanja. Lahko pa radovednim in nekim mladincem SSK pojasnimo tudi, da je kandidat za evropski parlament Vittorio Vidali predstavil pred dvajsetimi leti prvi organski osnutek 14 členov normative o globalni zaščiti slovenske manjšine in dvojezičnosti, ko je bil član italijanskega parlamenta...

Naj nam sedaj mladinci SSK odgovorijo: koliko kandidatov raznih zmazkov plezajočih levov ali furlanskih zemljevidov lahko trdi isto? Za njihova imena bomo prihodnjič pustili prostor na našem listu.

ZA DEJANSKO REFORMO ZDRAVSTVA

(Nadaljevanje s 7. strani)

spremembe, ki jih predvideva zakon 180. V tem smislu smo odredili, da bo le majhno število duševno bolnih odslej na zdravljenju v psihiatričnem oddelku, ostali pa se bodo zdravili v novoustanovljenih centrih za mentalno zdravje, ki pa morajo skrbeti tudi za ponovno vključevanje bolnikov v družbo.

Vladna večina demokratične enotnosti je torej na zdravstvenem področju uvedla

zelo važne spremembe; važne ukrepe na področju zdravstva zasledimo tudi pri tistih krajevnih upravah, kjer so upravljane prevzele leve sile oziroma, kjer je prišlo do sodelovanja strank ustavnega loka.

Zakoni so torej izglasovani vendar to še ne pomeni, da je njih izvedba že tako gotova in že tako blizu. Da ne bodo ti zakoni ostali samo na papirju, da bo prišlo do celotne realizacije storitev predvidenih v zdravstveni reformi, je potrebna angažiranost vseh: upraviteljev, zdravstvenih delavcev in državljanov nasploh. Da se pa vlada ne bo izmikala pred obveznostmi, ki jo še čakajo na področju zdravstva, da se ne bo izognila tistim členom, ki bodo trčili ob klientelarne interese krščanske demokracije in da ne bo prišlo do urajanja novih privilegijev je nujna enakopravna prisotnost naše partije v vladi sami. Čisto trezno torej lahko trdimo, da je bil zakon o zdravstveni reformi izglasovan, je bila potrebna prisotnost komunistov v vladni večini, da pa bo zdravstvena reforma resnično izvedena je potrebna prisotnost komunistov v vladi sami.

PRISPEVKI ZA SKLAD DELA

Ob poravnavi naročnine so prispevali za sklad DELA:

Milan Caharija iz Nabrežine 7.000 lir, Albin Pertot iz Nabrežine 3.000 lir in Josip Volpi iz Nabrežine 7.000 lir.

Dorči Maver iz Boljunca 7.000 lir, Ivan Zobec iz Boljunca 2.000 lir, Zdravko Žerjal iz Boljunca 2.000 lir, Ludvik Maver iz Boršta 2.000 lir, Viktor Ota iz Krogelj 2.000 lir, Danilo Kocjančič iz Doline 2.000 lir.

Emil, Adelia in Bianka Furlan se s hvaležnostjo spominjajo drage Ivanke Furlan iz Škednja. Ob obletnici njene smrti so prispevali za komunistični tisk 25.000 lir.

Vsem darovalcem iskrena hvala.

DELO - glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Direktor **ALBIN ŠKERK**
Ureja uredniški odbor
Odgovarja **FERDI ZIDAR**
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 3.000 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebianca, 12